

É R T É S I T Ő

„KOLOZSVÁRI ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT“

orvosi szaküléséről, 1876. márczius 10-én.

A választmány megbízásából összeállítja: HÓGYES ENDRE, titkár.

1) Mihály László beteg nőt mutat be. T. Gy.-né, 57 éves, 1866-ban a kereszt és alhas, de különösen a jobb ovarium táján nagy mérvű fájdalmakat érzett, melyek elsugáроztak az alsó vétagokba is. A vizsgálat akkor semmit sem mutatott ki, azonban egy év múlva sikerült a hasürben (álló helyzetben) némi hullámzást észlelni. A kezdődő hasvizkór ellen vezetett gyógykezelés eredménytelen volt, a hasürben levő folyadék anynyira szaporodott, hogy 1868 aug. havában csapolást kellett végezni, mely alkalommal 13—14 liter szennyos barna folyadék ürült ki. A műtét utáni vizsgálatnál a jobb petefészek táján libatövis, egyenetlen felületű, nyomásra fájdalmas daganat volt kitapintható. Három hó múlva új csapolás lett szükséges, mit 1½ évig 3 havonként, később 10 heti időközökben végre minden 6 hétben ismételni kellett. A folyadék kinézése nem változott, mennyisége 16—18 liter között ingadozott. Az említett daganat folytonosan nőtt, most gyermekfönyi; ezenkívül a hasürben elszorva több kisebb nagyobb daganat képződött, különösen egy ökölnyi a máj alatt látszólag összefüggésben a májjal. A betegség folyama alatt 42 csapolás által kibocsátott összes folyadék, egyszeri műtetre átlag 16 litert véve, 672 literre ment. Az utolsó punctió tegnapelőtt f. hó 8-án végeztetett. Az igen erősen kitágult has feszes, hullámzó volt, a nagy medenczehajlás mellett függő hassá alakult; körülete 132 cm. és domborulata a szegyporcztól a fanívig 63 cm. Az egész test hossza csak 142 cm. A kibocsátott mintegy 17 liter sárgás, vöröses, kissé zavaros folyadékot G e n e r s i c h tanár

vette görcsövi és vegyi vizsgálat alá, melyszerint a hosszas állás után véraladákszerű csapadék kiválása mellett megtisztult és telt szalmasárga színezetet mutat. Rázáskor sok fehér, sárgás árnyalatu hab támad. Fajsulya 1019. Görcső alatt piros és szintelen vérsejteket lehet látni, mely utóbbiak részint közép nagyságuak részint 2—5-ször nagyobb átmérővel bírnak, mint a rendes szintelen vértettek, egyöntetűen áttünők, némelyikben néhány zsírcsöpp. Az üledékben bunkószerű csomók találhatók, melyek 0.1—0.5 mm. átmérőjük gömbölyűek vagy hosszukások, hengerszerűek, csaknem egészen alak nélküli vagy csak néhány határozatlan csikolatot mutató alapszövetből állnak és köbszerű vagy hengerded nagyobb magvu hámmal vannak bevonva, mely felülről tekintve, szabálytalan sokszögletű. Vegyileg a folyadék ali hatáсу, igen fehérszínű (100 részben 3.326 száritott fehérszínű). A sárga színezést okozó festanyag chloroformmal kivonható és szabadon elpárologtatva különálló nagy kéveszerű csoportokba rendezett élénk sárga jegecsekben válik ki, de sok szabályos vagy többé kevésbé complicált rhombicus táblákban is. Jégecsetben vagy concentrált sósavban a sárga szín sötétebb lesz; salétromsavval a jegecsek zöldes, kék, viola, barna, végre halványsárga elszínesedést mutatnak és mindinkább elhalványodva eltűnnek. Higitott kalilug kivesszi a festanyagot a chloroformoldatból, mely szintelenül marad vissza. A vizsgálat szerint tehát ezen folyadék tartalmaz: 1.) tetemes mennyiségű vért és hámmal bevont bunkószerű képleteket, melyek arra mutatnak, hogy a hasürben csapolás után kitapintható dudóros dagok felületei bolyhos lepedékekkel be vannak vonva, mint ez leginkább a petefészekből kiinduló dagoknál történik; 2.) kevesebb szilárd részeket és fehérszínű, mint a vérsavó, de többet

mint a nyirk és egyszerű vizkóros gyülemek, leginkább lobos savós gyülemnek felel meg. A folyadékban levő sárga festanyag valószínűleg nem lutein, hanem bilirubin. A dagok nem egészen roszindulatu újképleteknek látszanak, talán sarcómák.

Genersich Antal érdekesnek tartja ez esetet azon szempontból, hogy az illető egyénnél a véres hasúri folyadéknak szabad festanyaga tulajdonságaiban a bilirubinnak megfelel, holott az illető egyén soha sárgaságban nem szenvedett, mely körülmény Holm és Staedeler ellenében Hoppo Seyler mellett bizonyít, hogy t. i. a bilirubin a hematoidinnal azonos és régi vérömlenyeknél képződik.

Ossikovszky megemlíti, hogy ismétlően vizsgált ovariumtömlő és hasúri folyadékot, melyekben szintén bilirubint talált.

2. Gyergyai Árpád rövid előadást tart a sebszélek egyesítéséről inyvarratnál, a vagina sipolyainak műtéténél és más mélyen fekvő plastikus operációknál, mi tekintetbe véve a nyákhártya felfrisített felületének keskenységét, a kényelmetlen helyzetet és néha a beteg nyugtalanságát, a műtét legnehezebb részét képezi.

E nehézségen újabb meg újabb varró műszerek feltalálása által igyekeztek segíteni leginkább azok a sebészek, kik a szájjad és inyvitörle műtéteivel, főként inyvarrattal foglalkoztak. A staphyloorrhaphia már régóta van gyakorlatban, azonban Graefe, ki azt először 1816-ban végezte, írta le körülményesen 1820-ban; pár évvel azután Roux közölt egy értekezést, később Dieffenbach és utánna számosan írtak a műtétről, melyhez csaknem mindenik készített egészen új vagy részben módosított és javított varró eszközt. Előadó ezután felsorolja a varrás különböző módszereit egyszerű tűk és tűfogók (acutenaculum) segítségével (Wattmann, Graefe, Roux, Dieffenbach), complicált eszközökkel (Lutter, Dupierri és mások) nyeles tűkkel, ezek közt olyanokkal, melyeknek hegye átszurás után leválik (Bourguignon, Sédillot, Mathieu) vagy melyekből előrenyomható kis horgas végű rugó a beleakasztott fonalat a tű visszahúzásakor magával viszi (Langenbeck). Ezen eszközökkel csak selyem — vagy ezérnafonalat lehet használni. Érczuhallal, ámbár már Dieffenbach ajánlotta olomhuzal alkalmazását inyvarratnál, csak ritkán tettek kísérletet. Bruns csőves tűket (aiguilles tubulaires) készített a huzalhoz. Simpson hüvely-sipoly műtétéhez markolattal bíró hosszú csőves tűt használt, melybe a huzalt kézzel taszította előre. Mathieu a Simpson' féle tű markolatjára kis fogas kereket illesztett, melynek segítségével a tűt tartó kéz hüvelykujja kényelmesen tolhatja a huzalt elé vagy hátra. Előadó egy ilyen huzaltoló tűnek (aiguille chasse-fil) szintén Mathieu által készített legújabb módosítását mutatja be a szakülésnek.

A kis toló kerékkel ellátott markolatba hosszú nyél van illesztve, melyre különböző görbületű hegyzett végek alkalmazhatók. E végeket rácsa-

varható széles gyűrű tartja rögzítve. Az egész műszer belsejében meg végig az esüst huzal. E csinos szerkezetű műszer teszi lehetővé egyszerű és gyors kezelhetése által huzal-varrat alkalmazását, mélyen fekvő műtéteknél, nem is véve tekintetbe azt a gyakorló orvosra nézve fontos előnyt, hogy a műszer 14 ráilleszthető végével 14 különböző görbületű nyeles tűnek felel meg. A fémhuzal használásának ilyen könnyítését különös örömmel lehet fogadni most, midőn az antisepticus irány a fémhuzalnak ad előnyt minden oly fonal felett, mely sebváladékkal beivodva könnyen lehet éves bomlás kiinduló pontja és a sebet is inkább izgatja, mint az ércz. Izgatás és a fonal beivodásának kikerülése fontos vesico-vaginalis sipoly műtéténél: két esetben, melyeket előadó a párisi Pitié kórházban látott ezen eszközzel műtve Verneuil tanár által és melyeknél semmi antisepticus kezelést nem folytattak, a lefolyás és eredmény legkedvezőbb volt; látta ezen eszközt alkalmazva múlt év nyarán a londoni „beteg gyermekek kórházában“ uranoplastica és staphyloorrhaphia egy eseténél 8 éves gyermekben, mely alkalommal szintén meglepte annak gyors és kényelmes kezelhetése. Végül bemutat egy Mathieu által készített huzalsodrót (instrument à tordre le fil).

3. Ezután Högyes Endre terjesztette elő kísérleteinek eredményét a dithiocyansavas kalium és dithiocyansavas aethyl élettani hatására vonatkozólag, ezen új vegyi anyagok és bonczani készítmények bemutatásával.

A dithio-cyansavas kaliumot ($K_2C_2N_2S_2$) Fleischer tanár állította elő legelőször 1871-ben, midőn a persulpho cyansav alkátát tanulmányozta. E vegyi anyag, mely vizes kaliluggal persulpho-cyansavból készül, sárga színű, áttetsző, az egyhajlásu rendszerbe tartozó jól kifejlődött oszlopokban jéged. Vízben oldható, borszeszben nem, sajátzerű keserű ízű, mely iz 40,000-szeres hígításban is kivehető. Kémhatása kissé érvényes. Jól elzárt edényben huzamosabb időn át változás nélkül tartható el, míg száraz levegőn jegeczvizét lassankint elvesztvén, halvány sárga porrá esik szét. Ásvány-savakkal hozva össze belőle dithio-cyansav ($H_2C_2N_2S_2$) válik ki, sárga por alakjában.

E vegyi anyag, ha békáknál bőr alá fecskendeztetik (0.2—0.5 kcm 50 %-os vizes oldatból) hasonló tüneteket idéz elő, mint a legtöbb kalisó. A befecskendés után ugyanis nem sokára nehéz légzés áll elő, későbbben könnyű kábultság keletkezik, érzéketlenség és mozdulatlanság a hátsó végtagokban, mely lassanként a törzs mellősi részére is áttérjedve, egyetemes bódulatba megyen át, midőn az állat öntudatlanul terül el, csipésre nem mozdul, porczhártyájának érintésére reflex szemhéjcsukódások nem állanak be.

Ha mellkas lékelés történik és a békaszív mozgása így, a befecskendés után közvetlen, észleltek, látható, miképen a szívlökés a mérgezés kezdetén mindjárt ritkább lesz, és utoljára a szív diastolájában áll meg. A szív megállása után, a béka

kikészített ülidegeinek villamos ingerlésére a megfelelő izmok összehúzódnak. Hasonlóképp összehúzódások keletkeznek magoknak az izmoknak közvetlen ingerlésére is. A különböző kísérleteknél e tünetemények lefolyása 34—59 perczet vett igénybe.

Melegvéri állatoknál különböző a hatás a szerint, a mint a szer bőr alá vagy közvetlen az edény-rendszerbe fecskendeztetik. Közép nagyságu tengeri nyulnál 1—1.5 köbcm. 50%-os vizes oldatot ártalom nélkül lehet a bőr alá fecskendezni; míg ugyanakkora mennyiség a torok alatti viszeren át néhány másodperc alatt bekövetkező halált idéz elő. Ilyenkor az állat szive ugyszólva a befecskendés pillanatában rögtön megáll, nehéz erőlködő légzések, általános rángások jönnek létre, a szem kimered, a láta kitágul, a cornea érzéketlenné válik és az állat élettelenül fekszik a kísérlettevő előtt. Bonczolatkor a sziv kitágult állapotban tállatatik, különben semmi jellegzetes változás.

Az idegek, izmok, dithio-cyansavas kalium oldatába téve, gyorsan elhalnak; az 5%-os oldatba dobott kivágott élő békasziv hamar megszűnik mozogni, mi konyhasó oldatban sem áll megint elé.

A bakteriumok 0.2%-os vizes oldatban még élénken mozognak, 1—1.5%-os oldatban azonban már lomhul mozgásuk, mi töményebb oldatban rögtön megszűnik.

A jelenetek tehát, melyek a dithio-cyansavas kaliumnak az állati szervezetbe tetemesebb mennyiségben bekebelezése után lefolynak, ugyanazok, melyek a kalisókkal való mérgezésnél mutatkoznak. Első sorban a szivmozgásokban lépnek fel zavarok melyek a szivnek tágult állapotban megállásával végződnek. A többi tünetemény hidegvérteknél a lassu elernyedés, melegvériteknél a gyors megfulás jelenetei közt bekövetkező halál, a sziv megállásának következménye.

A dithio-cyansavas aethyl—(C₂H₅)₂C₂N₂S₂ — dithio-cyansavas kalium és bromaeethyl cserebomlása folytán keletkezik. Tiszta állapotban eléállitva sötét barnaveres színű folyadék, sajátszerű igen tapadó szaggal, mely kevés folyadéknál nem kellemetlen, nagyobb mennyiségnél sült vörös hagyma szagához hasonlít. Alkoholban oldható, vízben nem.

Ha e vegyi anyagokat előadó béka bőre alá fecskendezte, azt tapasztalta, hogy mindjárt a belégzés után könnyű izgatottság jelei, gyorsabb, lég-

zés, élénkebb szivlökés, fokozott reflex ingerlékenység mutatkoztak. Később azonban az ellenkező állapot következik be, az állat lassan elernyed, érzékenységet elveszti, soporosus lesz és nemsokára beáll a halál. E hatás már igen csekély adagoknál is mutatkozik. Három kísérlet alkalmával, melyeknél béka bőre alá tiszta dithio-cyansavas aethylből pár csepp, 0.2—0.4 kem. fecskendeztetett, első esetben 35, másodikban 40, harmadikban 31 perczig élt az állat.

Nevezetes tengeri nyulakra gyakorolt hatása. Bőr alá vagy vizszerbe fecskendés után rövidebb vagy hosszabb idő multával nagy fokú heveny tüdővizényő fejlődik ki, melynek tünetei között az állat elpusztul. E hatásigen kis adagokra is beáll. Egy csepp 1 kem. tömény alkoholban oldva és bőr alá fecskendezve 4—5 óra alatt képes így megölni az állatot. A heveny tüdővizényő kifejlését általános tünetek előzik meg. Az állat nyugtalan, reszketés mutatkozik a fejen és a törzs mellő részén. Néha székerölködések jelennek meg. Bonczolatnál legszembetűnőbb a tüdőben végbement változás. A hörgők légeső telve vannak tiszta habzó savóval. Maga a tüdőrendkívül bővéri, helyenként edényrepedésekkel; nagyban hasonlít a vagusok átmetszése után bővériűvé vált tüdőhöz. Hogy áll be a nagyfokú tüdővérbőség és ennek következtében a tüdővizényő? — annak megállapítása további vizsgálódásnak tárgya leend.

Egyelőre valószínű, hogy a tüdővérbőségnek legalább kiindulási pontja abban van, hogy a tüdő hajszál edényeiből kiválasztott anyag, melynek sajátszerű szagát a kilégzett levegőben nem sokára a befecskendés után érezhetni, izgatja egyfelől a légutak nyákhártyáját, másfelől a tüdőgyurmát és így áramló vérbőséget okoz. A tüdőn kívül bántalmazva van a vese is, valamint a bélhuzam egyes helyei is erősen belövelvék. A dithiocyansavas aethyl sajátszerű szaga átmegy az epébe, vizeletbe és felismerhető a hasür megnyitásokor. Helybelileg bedörzsöve, a dithiocyansavas aethyl kisebb fokú lobinger gyanánt működik.

Végre előadó 3 heveny vizényős tengeri nyul tüdőt mutat be, melyek egyikénél mérgezés előtt mindkét vagus át volt metszve.

Közli: Gyergyai Árpád,
szakjegyző.

A szakülések és természettudományi estélyek programja az 1876-ik évre.

	Jan.	Febr.	Mart.	April.	Octob.	Nov.	Dec.
Természettudományi estélyek:	—	11	3	7	7	3	1
Orvosi szakülés	—	18	10	21	13	10	8
Természettudományi szakülés .	21	25	17	28	20	17	15